

פסרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
תשיעי

קונטרס

חג השבועות - תנש"א

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, ניו יורק

770 איסטערן פארקווי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בס"ד.

פתח דבר

לקראת חג השבועות הבעל"ט – הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה בשעה שעלה משה למרום כו' שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בליל א' דחג השבועות (לפנות בוקר) היתשכ"ה.

מערכת „אוצר החסידים“

ימי הגבלה, סיוון, שנת ה'תשנ"א (ה' תהא שנת אראנו נפלאות).
שנת הצדי"ק להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ"י.

בס"ד. ליל א' דחג השבועות (לפנות בוקר) ה'תשכ"ה

בשעה י' שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפני, חמדה גנוזה כו' אתה מבקש ליתנה לכשר ודם כו' תנה הודך על השמים, אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה כו', אמר לפני, רבש"ע, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה' אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים כו', למצרים ירדתם כו' תורה למה תהא לכם, שוב מה כתיב בה' לא יהי' לך אלקים אחרים, בין עמים אתם שרויין שעובדין ע"ז, שוב מה כתיב בה' זכור את יום השבת לקדשו, כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות, שוב מה כתיב בה' לא תשא, משא ומתן יש ביניכם, שוב מה כתיב בה' ככד את אביך ואת אמך, אב ואם יש לכם, שוב מה כתיב בה' לא תרצח לא תנאף לא תגנוב, קנאה יש ביניכם יצה"ר יש ביניכם. [ויש לומר, שבהתשובה דמשה רבינו על טענת המלאכים, שני ענינים בכללות. למצרים ירדתם היא תשובה בנוגע לכללות התורה, דכיון שהטעם על כללות הענין דמתן תורה הוא אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, לכן, כיון שלמצרים ירדתם (בתמי") תורה למה תהא לכם, ולאח"ז מוסיף שוב מה כתיב בה, שגם הציוויים הפרטים שבתורה (לא יהי' לך, זכור את יום השבת, וכו') שייכים לישראל ולא למלאכים].

וצריך להבין, דבקשת המלאכים תנה הודך על השמים היתה שתנתן להם התורה כמו שהיא ברוחניות, ומה השיב להם משה כלום אתם עושים מלאכה וכו'. גם צריך להבין מה שהשיב משה בנוגע להמצוות לא תרצח לא תנאף לא תגנוב קנאה יש ביניכם יצה"ר יש ביניכם, דכיון שהמלאכים אין קנאה ביניהם ואין להם יצה"ר לכן אין צריך לצוות ולהזהיר אותם על מצוות אלו, דלכאורה עדיפא הוה ל"י למימר, שגם המצוות עצמן (כמו שהם בגשמיות) אינם שייכים למלאכים (כמו שאמר לפנינו בנוגע למצוות שנת, לא תשא, וכיבוד אב ואם).

והענין הוא, דבהטעם על זה שהתורה ניתנה למטה בארץ דוקא, שני ענינים. לפי שההמשכה שע"י המצוות היא כשקיום המצוות הוא בגשמיות, וגם לפי שע"י

(1) שבת פה, סעי' ואלך.

(2) בשי"ט שם: חמדה, אבל כ"ה (חמדה) כעין יעקב כאן. ועוד.

(3) תהלים ח, ב.

(4) יתרו כ, ב.

(5) שם, ג.

(6) שם, ח.

(7) שם, ז.

(8) שם, יב.

(9) שם, יג.

קיום המצוות למטה נעשה הברור דנפש הבהמית¹⁰. וזהו שאמר משה כלום אתם עושים מלאכה כו' יצה"ר יש ביניכם, דהטעם שהתורה לא ניתנה בשמים למלאכים הוא כי אז היו חסרים שני הענינים. כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכים שבות, ולכן אין שייך שיקיימו מצוות שבת בגשמיות ועד"ז הוא בנוגע לא תשא, כיבוד אב ואם. יצה"ר יש ביניכם¹¹ ולכן אין שייך אצלם ברור נפש הבהמית.

(ב) ויש לומר, דבהשייכות דברור נפש הבהמית (יצה"ר יש ביניכם) למתן תורה, שני ענינים. שע"י קיום המצוות שניתנו במתן תורה נעשה ברור נפש הבהמית, כנ"ל. ושבירור נפש הבהמית הוא גם הכנה למתן תורה. שלכן סופרים ספירת העומר לפני חג השבועות, כי ספירת העומר הוא ברור המדות דנפש הבהמית, ועי"ז זוכים בחגה"ש למתן תורה¹². ועפ"ז, הענין דיצה"ר יש ביניכם (ענין האחרון שבתשובת משה) הוא ע"ד הענין דלמצרים ירדתם (ענין הראשון שבתשובת משה), שבהשייכות דיצי"מ למתן תורה, שני ענינים. שע"י מתן תורה, המשכת וגילוי אנכי הוי' אלקיך, נעשה אשר הוצאתיך מארץ מצרים¹³, ושיציאת מצרים היא הקדמה והכנה למתן תורה, כפירוש הפשוט באנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, דאשר הוצאתיך מארץ מצרים הוא טעם על אנכי הוי' אלקיך¹⁴. וצריך להבין, דענין מתן תורה הוא (כמ"ש בהפתיחה דמתן תורה) אנכי הוי' אלקיך, שאנכי הוא מהותו ועצמותו נעשה הוי' אלקיך¹⁵, ואיך שייך שע"י העבודה דברור נפש הבהמית תהי' המשכת אנכי.

(ג) והנה איתא במדרש¹⁶ עה"פ¹⁷ וספרתם לכם ממחרת השבת גו' שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום. ועי"פ המבואר בכ"מ¹⁸ דענין עושין רצונו של מקום הוא דוקא ע"י האהבה דבכל מאדך, למעלה ממדידה והגבלה, מובן, דמ"ש במדרש אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, הוא, כשהעבודה דספה"ע קשורה עם האהבה דבכל מאדך. [ולהעיר,

(10) להעיר משה"מ תרע"ח ע' קסז ואילך וסה"מ תש"ו ע' 104 ואילך, דזה שהמצוות דהאבות ריחות היו אבל אנו שמון תורק שמך (שהש"ר פ"א, ג (א)), הוא, מצד שני ענינים: כי אצל האבות לא היו העלמות והסתרים מצד הגוף (נהי"ב), ולא הו' להם מצוות בגשמיות.

(11) וגם, בין עמים אתם שרויין שאתם עובדין עי"ז הוא דוגמת, יצר הרע יש ביניכם, ואדרכה יצה"ר שהוא דוגמת, שד משדין נוכראיך (בין עמים אתם שרויין) ועד שצריך להזוירו שלא יכבוד עי"ז.

(12) לקרית במדבר טז, ד. ובכ"מ.

(13) תוי"א יתרו טז, טע"ב.

(14) פרש"י עה"פ (יתרו כ, ב).

(15) תוי"א שם. לקרית שם.

(16) ויקי"ר פכ"ח, ג.

(17) אמור כג, טו.

(18) ארית להמגיד פ' עקב ד"ה מפני מה. לקרית שלח מב, ג. ובכ"מ. וראה גם חדא"ג מהרש"א ברכות

דבמק"א ארז"לי דשבע שבתות תמימות הוא דשבע השבתות דספה"ע מתחילות באחד בשבת ומסיימות בשבת שבשבת, שאז הם שבע שבתות תמימות. ויש לומר הקשר דשני הפירושים, דבאותם השנים ששבע שבתות דספה"ע מתחילות באחד בשבת ומסיימות בשבת²⁰, בנקל יותר, שהעבודה דספה"ע תהי' באופן דבכל מאדך]. ולכאורה יש לומר, שהשייכות דעושין רצונו של מקום (בכל מאדך) לספירת העומר, היא, כי ספירת העומר היא הכנה למתן תורה, וכיון שההכנה למתן תורה צריכה להיות בשני ענינים, יציאת מצרים ובירור נפש הבהמית, לכן, צריך להיות בספה"ע (נוסף להענין דבירור המדות דנה"ב, גם) העבודה דבכל מאדך, למעלה ממדידה והגבלה, היציאה ממצרים מלשון מיצר והגבלה. וצריך להבין דלפ"ז, העבודה דבכל מאדך היא הכנה מוכרחת למתן תורה, ומזה שאמרו אימתי הן תמימות כו' משמע שעיקר הענין דספה"ע, הכנה למתן תורה, הוא בירור המדות דנה"ב, והעבודה דבכל מאדך שייכת רק לשלימות ההכנה למית'. וביותר אינו מובן, דכיון שענין מתן תורה הוא הגילוי דאנכי, מהותו ועצמותו שלמעלה מעלה מגדר השתלשלות²¹, הרי העבודה המתאימה להמשכת גילוי זה הוא לכאורה העבודה דבכל מאדך (למעלה מהשתלשלות שבאדם), ואעפ"כ, עיקר העבודה דספה"ע הוא בירור המדות דנפש הבהמית [שבכדי לברר המדות דנה"ב הוא דוקא ע"י שנפש האלקית מתלבשת בנפש הבהמית²²], ועי"ז נמשך הגילוי דאנכי.

ד) ויובן זה בהקדים מ"ש²³ כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, ומבואר בחסידות²⁴, דלב האדם לאדם קאי לא רק על שני בני אדם, דלב האדם באהבתו לחבירו מעורר אהבת חבירו אליו, אלא גם על אדם התחתון ואדם העליון, דכפי אופן העבודה של אדם התחתון, אתערותא דלתתא, כן הוא אופן האתערותא דלעילא, ההמשכה מאדם העליון לאדם התחתון, כמים הפנים לפנים²⁵. ויש לומר, שהדמיון דלב האדם לאדם למים הפנים לפנים הוא²⁶, דכמו שבמים הפנים לפנים, זה שנראה להאדם אותה הצורה שהוא מראה בהמים הוא לפי שע"י הסתכלותו בהמים נעשים (נראים) בהמים צורת הפנים המסתכלת בהם וצורה זו נראית אח"כ לאדם המסתכל, כן הוא בלב האדם לאדם, דזה שע"י העבודה והאתערותא דלתתא של אדם

19) פסיקתא דר"כ פ"ח. פסיקתא רבתי פ"ח. קה"ר פ"א, ג. יל"ש אמור שם, י (רמו תרמג). וראה ראב"ן סי' פ. ראב"יה פסחים סתקביו. רוקח סרצ"ה (הובא במ"כ לקה"ר שם).

20) להעיר, שכן ה"י בהשנה שבה נאמר המאמר (תשכ"ה). וכ"ה בשנה זו (תנש"א).

21) כ"ה הלשון בלקו"ת שבהערה 12.

22) סה"מ השי"ת ע' 23. ובכ"מ.

23) משלי כו, יט.

24) ראה ד"ה לרוקע תקס"ב (סה"מ תקס"ב ח"א ע' קצד ואילך. ח"ב ע' תלה ואילך. ועם הגהות וכו' - בטה"צ להצ"צ קנט, סעי"ב ואילך). ד"ה כמים הפנים לפנים באוה"ת בשלח (ע' תעז ואילך). המשך תערי"ב ח"ב ע' תתקסד ואילך.

25) וראה סה"מ מלוקט ח"ג ע' מז ובהנסמו שם.

26) ראה אוה"ת והמשך תערי"ב שם.

התחתון נעשה אתערותא דלעילא והמשכה מאדם העליון לאדם התחתון, הוא, כי העבודה דאדם התחתון עולה מלמטה למעלה, לאדם העליון, ועיי' נעשה בו (דוגמת) ענין זה, ואח"כ נמשך ענין זה (שנעשה באדם העליון) מלמעלה למטה, לאדם התחתון. ולהוסיף, דבמשל המים, זה שפני האדם שמסתכל בהמים נראים בהמים, הוא רק שנראה כן לעין הרואה, ובהנמשל, עיי' העבודה דאדם התחתון נעשה²⁷ (דוגמת) ענין זה באדם העליון (ולא רק שנראה כן)²⁸.

והנהי²⁹ כמו שלב האדם לאדם הוא (לא רק כפשוטו, אלא) גם ברוחניות (באדם העליון ואדם התחתון), כמו"כ הוא גם בנוגע להתחלת הכתוב כמים הפנים לפנים, שמדבר (לא רק במים כפשוטם, אלא) גם במים העליונים, היינו הפשיטות דאוא"ס שלמעלה מציוור אדם. וענין כמים הפנים לפנים הוא, דהגם שאוא"ס הוא פשוט בתכלית הפשיטות ואין שייך בו ציוור דספירות, מ"מ, עיי' העלאת מין דהספירות לאוא"ס, נעשים בו ספירות — עשר ספירות הגנוזות³⁰, ועיי' הגנוזות הם כמו מקור שמהם נמשכים עיי' הגלויות [ע"ד שני הענינים דכמים הפנים לפנים כפשוטם, שדמות הפנים המסתכלת בהם נראית בהמים, העלאה מלמטה למעלה, ושהדמות הנראית בהמים היא נראית אח"כ להאדם המסתכל, המשכה מלמעלה למטה].

וצריך להבין, דמזה שנאמר כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם משמע, דענין מים הפנים לפנים הוא פשוט יותר מענין לב האדם לאדם, ולכאורה, הרי אין ערוך דציוור („פנים“) לגבי פשיטות („מים“) הוא הרבה יותר מהאין ערוך של הציוור דאדם התחתון לגבי הציוור דאדם העליון [כמאמר הידועי יותר משאין ערוך עשי' לגבי אצילות אין ערוך אצילות לגבי אוא"ס], ועפ"ז, זה שעיי' העלאת מין נעשה ציוור דספירות באוא"ס הוא לכאורה חידוש גדול הרבה יותר מזה שהציוור דאדם התחתון נעשה באדם העליון, ומזה שנאמר כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם משמע, דענין מים הפנים לפנים הוא פשוט יותר³¹.

ה) ולכאורה אפשר לבאר זה בהקדים דהטעם על זה שכשמשסתכלים במים נראית בהם דמות הפנים המסתכלת בהם הוא לפי שהמים הם חומר זך וצלול

27 אלא שאין זה שינוי (חיי) באדם העליון, כדלקמן הערה 58.

28 ראה סהמי"צ להצי"צ נד, ב.

29 בכמה ענינים דלקמן — ראה אוה"ת והמשך תערי"ב שם.

30 והגם שעיי' הגנוזות היו לפני עיי' הגלויות, הי' זה עיי' העלאת מין מיני' ובי' — ראה המשך תערי"ב

שם ס"ע תתקס"ה ואילך. תתקע"ב.

31 ספר אלימה להרמ"ק — הובא בפלח הרמון על הפרדס שי"ג פי"ד.

32 באוה"ת שם (ריש ע' תפ), שבענין מים הפנים לפנים, הדבר פשוט יותר ש, אין השינוי בו

באמיתית. אבל לכאורה, עיקר תוכן החידוש דהכתוב הוא שעיי' העלאת מין דהתחתון נעשה הציוור דהתחתון בהעליון (ולא שעיי' הציוור אינו משתנה, ומוזו מוכן, דזה שמשמע מהכתוב שמים הפנים לפנים הוא פשוט יותר הוא גם בנוגע לענין העיקרי שהציוור דהתחתון נעשה בהעליון.

שפשוט מכל הגוונים³³ [משא"כ כשמסתכלים בדבר שיש בו ציור, הציור (הגווז) של הדבר הוא סותר להציור של הפנים שמסתכל בו³⁴], ולכן, הענין דמים הפנים לפנים (שע"י העלאת מ"ן נעשה ציור באו"ס), הוא פשוט יותר מהענין דלב האדם לאדם. אבל ביאור זה צריך לביאור נוסף, דלכאורה, זה שבדבר הפשוט נראים כל הציורים הוא דוקא כשהגוונים והדבר פשוט הם כאותו הסוג, היינו ששניהם הם גשמיים (כמו המים והפנים שמסתכלים בהם) או ששניהם הם רוחניים [ע"ד סברא פשוטה שמצד פשיטותה היא יכולה להצטייר הן בציור דחסד והן בציור דגבורה³⁵, ששניהם (הסברא והציורים דחו"ג) הם רוחניים], אבל אין שייך שבדבר הפשוט יהיו נראים ציורים שמסוג אחר (כמו סברא שכלית, שאין שייך שתצטייר בלובן ואודם (גשמיים), וכן לאידך, שאין שייך שבמים גשמיים יהיו נראים ציורים דחו"ג], וכיון שאו"ס הוא מופשט לא רק מהציור דספירות אלא גם מהמציאות דספירות [דכמו שענין רוחני הוא מופשט מהמציאות דגשמיות³⁶, ע"ז הוא בנוגע לאו"ס שהוא מופשט מהמציאות דספירות. כי המציאות דספירות הוא שהם נתפסים באיזה גדר (חכמה, בינה, וכו'), וכיון שאו"ס הוא פשוט בתכלית הפשיטות ואין שייך בו תפיסא, הרי הוא מופשט מהמציאות דספירות], ואיד שייך שע"י העלאת מ"ן יצטיירו בו ספירות.

והביאור בזה, ע"פ הידוע³⁷ דזה שאתערותא דלתתא מעוררת וממשכת אתערותא דלעילא [גם האתעדל"ע שבבחינת אדם העליון, אצילות], הוא לא ע"פ טעם ושכל, דכיון שנברא הוא באין ערוך לגבי בורא, הרי ע"פ שכל אין מקום שעבודת הנבראים תעורר (תפעול שינוי³⁸) בהענינים דלמעלה, אלא לפי שכן עלה במחשבה הקדומה דא"ק [שלפני האצילות] שע"י עבודת הנבראים תהי' התעוררות והמשכת הענינים דאצילות. ומזה מובן במכש"כ בהענין דמים הפנים לפנים, דזה שע"י העלאת מ"ן דבחינת פנים, ע"ס דאצילות, נעשה אתערותא דלעילא בבחינת מים העליונים, בהפשיטות דאו"ס שלמעלה מבחינת אדם, הוא לפי שכן עלה ברצונו ית', בעצמות או"ס שלמעלה גם מבחינת מים. ויש לומר, דע"י שעלה ברצונו ית' שע"י העלאת מ"ן דבחינת פנים (ע"ס דאצילות) תהי' ההמשכה מבחינת מים העליונים, ע"י, נעשה להם

33 כ"ה הלשון בהמשך תעריב שם ע' תתקסד.

34 להעיר מהמשך תעריב ח"א פק"ז (ע' רכז), "שכל הציורים מציירים על גווז לבן דוקא... לפי שהוא פשוט מכל הגוונים ע"כ כל הגוונים והציורים ניכרים עליו דוקא".

35 כהסברא, כל יצר מחשבות לבו רק רע גו" (בראשית ו, ה) שהוא טעם לחוב, "אמחה גו" (שם, ז), וסברא זו היא טעם המזכה, כמ"ש (נח ת, כא), "כי יצר לב האדם רע מנעוריו (ולכן) לא אוסיף להכות גו". וראה ת"ח וירא קא, סע"ב ואל"ך.

36 ראה סה"מ תרפ"ח ע' קעא. ובכ"מ.

37 סהמ"צ להצ"צ שם (קס, א). המשך תעריב שם ע' תתקעב.

38 דגם כשהאתערותא דלעילא היא שתהי' ההמשכה למטה, הרי ההתעוררות שתהי' ההמשכה היא למעלה (אתערותא דלעילא), שינוי. ובפרט לפי המבואר לעיל ס"ד שהאתערותא דלעילא שנתעוררה ע"י אתערותא דלתתא, היא זה שלמעלה נראית הדמות של האתעדל"ת.

שייכות לבחינת הפנים שממשיכים אותם, בדוגמת מים כפשוטם, שהם והפנים (שמסתכלים בהם) הם באותו הסוג. ולכן, האתעדל"ע בבחינת המים שע"י העלאת מ"ן דהספירות הוא (לא רק התעוררות שתה"י המשכת אוא"ס בספירות, אלא גם) שבהפשיטות דאוא"ס עצמו נעשה ענין הספירות, ע"ס הגנוזות, בדוגמת מים כפשוטם, שנראית בהם עצמם הפנים המסתכלת בהם.

ו) ויש לומר, שהטעם על זה שעלה ברצונו שהמשכה דלמעלה (אתערותא דלעילא) תהי' ע"י אתערותא דלתתא דוקא, הוא"י, כי השורש דישראל (דעיקר ענין אתעדל"ת הוא ע"י עבודתם של ישראל) הוא בעצמות. וכמ"ש הה"מ⁴⁰ בפירוש מאמר רז"לי⁴¹ ישראל עלו במחשבה, שהוא כמשל אדם שיש לו בן, שמצד גודל אהבתו אליו, נחקקה צורת הבן במחשבתו. וכיון שאצלו ית' העבר והעתיד אחד, לכן נחקקה צורתם של ישראל במחשבתו ית' גם קודם שנבראו. דזהו גם ענין במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים⁴², שהתענוג דהקב"ה בעבודת הצדיקים הי' גם לפני הבריאה (ועי"ן היתה הבריאה)⁴³. וכיון שהתענוג דעבודת ישראל הוא בעצמותו ית' שלמעלה מכל הגילויים⁴⁴, לכן עלה ברצונו ית' (גם בבחינת הגילויים) שהמשכה והגילוי דלמעלה תהי' ע"י עבודה דוקא. ועי"ן נעשה עד"ן גם בנוגע לכללות הענין דהעלאת מ"ן (העלאת מ"ן דספירות וכיו"ב), שעלה ברצונו ית' שהמשכה דאוא"ס תהי' ע"י העלאת מ"ן דהספירות. ועד"ן הוא גם במחשבה הקדומה דא"ק, דזה שעלה במחשבה הקדומה דא"ק שהמשכה דלמעלה תהי' ע"י אתערותא דלתתא דוקא, הוא, כי השורש דישראל הוא בעצמות א"ק (וכמבואר במק"א⁴⁵ דזה שא"ק הוא בציור אדם⁴⁶ (אדם קדמון) הוא הציור דנשמות ישראל שעלו במחשבה הקדומה דא"ק), ומה נמשך גם בהמשכה דא"ק שבנוגע להשתלשלות, שכל המשכות (המשכה מאצילות לבי"ע, וגם המשכה מלמעלה מאצילות לאצילות) היו ע"י עבודה, העלאת מ"ן.

39) ראה עד"ן המשך תער"ב ח"ב ריש ע' תתקנ.

40) אור"ת (הוצאת קה"ת), ב' סע"ג (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך - ס"ו) - הובא בהמשך הג"ל שם ס"ע תתקכ.

41) ראה גם המשך תרס"ו ע' רלא.

42) ב"ר פ"א, ד.

43) ב"ר פ"ח, ו. ורות רבה פ"ב, ג.

44) בכ"מ (המשך תרע"ב ח"ב ס"ע תתקעא. המשך ר"ה תשי"ג פ"ג ופ"ו ועוד) דבמי נמלך הו"ע העלאת

מ"ן מיני' ובי"ו היינו, שגם במי נמלך הוא העלאת מ"ן, אלא שהוא "מיני' ובי"ו". ולפי מ"ש בפנים, דבמי נמלך הוא במקום שאין צריך להעלאת מ"ן, ואדרבה, הוא הסיבה לזה שעלה ברצונו שהמשכה תהי' ע"י העלאת מ"ן.

44) כמובן גם מזה שההמלכה דבמי נמלך היא גם על גילויים הכי נעלים (כיון שהם ברצון ולא בהכרח

ח"ו).

45) ראה המשך תרס"ו ע' רלג. והמבואר שם הוא בהמשך להמבואר שם ע' רלא בענין ישראל עלו במחשבה.

46) וזה (ציור אדם) הוא ענינו, שלכן נקרא בשם אדם. ראה המשך תרס"ו שם ע' רלב, שכל הפרצופים יש להם שמות פרטים. . . ופרצוף א"ק אין לו שם פרטי כ"א נק' בשם אדם".

ז) וביאור הענין דג' מדריגות הנ"ל באוא"ס שלמעלה מע"ס הגנוזות [לאחרי שעלה ברצונו שיהי' תפיסת מקום להעלאת מ"ן] שגם דרגא זו היא למעלה מע"ס הגנוזות, כיון שע"ס הגנוזות הם „הפנים” שנעשו באוא"ס ע"י (לאחרי) העלאת מ"ן, כמו שהוא מצד עצמו (לפני עליית רצון הנ"ל) שבדרגא זו אין שייך העלאת מ"ן, ועצמות אוא"ס ששם מושרש הענין להעלאת מ"ן] בפרטיות יותר, ויבן בהקדים אופן ההעלם דע"ס הגנוזות⁴⁷. דבהעלם יש שני אופנים⁴⁸, העלם שישנו במציאות, כמו אש שבתוך הגחלת, שעם היותו נעלם ומכוסה בהגחלת הוא מציאות אש, ולכן בכדי לגלות אותו מהעלמו אין צריך לטירחא (דע"י שנופחים בהגחלת מתגלה האש). והעלם שאינו במציאות, כמו אש שבצור החלמיש, שאינו מציאות אש ורק כח האש, ולכן, הוצאת אש מהצור היא ע"י הכאה, בטירחא ויגיעה. ובכחות הנפש הוא החילוק בין כחות הנעלמים לכחות הכלולים בנפש. שהעלם דכחות הנעלמים, כמו כח המשכיל, הוא העלם שישנו במציאות, וההעלם הכלולים בנפש, כמו כח השכל ההיולי העצמי, הוא הנעלם שאינו במציאות. וההעלם דע"ס הגנוזות הוא העלם שאינו במציאות⁴⁹. כי זה שהע"ס שלמעלה מאצילות הן גנוזות ונעלמות הוא לפי שהן כלולות באוא"ס, ע"ד התכללות הכחות בנפש, וההעלם דכחות הכלולים בנפש הוא העלם שאינו במציאות, כנ"ל.

והנה גם העלם שאינו במציאות הוא איזה מציאות, אלא שהמציאות שלו היא זה שהוא מקור למציאות. וכמו כח האש שבצור החלמיש, שהוא כח ומקור לאש. ומזה מובן, דזה שיש בהצור כח האש הוא דבר נוסף על הצור. וכמו"כ הוא בכחות הכלולים בנפש, שהם כחות (ולא נפש), ויתירה מזו, שהם כמו מקור לכחות הגלויים. ולכן, המשל דכחות הכלולים בנפש על ע"ס הגנוזות הוא בע"ס דעקודים, אבל בהדרגות דע"ס הגנוזות שלמעלה מעקודים⁵⁰, אין שייך לומר גם שהם בהעלם שאינו במציאות, אלא שאינם מציאות כלל, כהלשון (המובא בכ"מ⁵¹) אין מציאות לגנוזות. כי זה שנתחדש בהענין דע"ס הגנוזות הוא רק יכולת – שיכול להיות התהוות ע"ס וכל זמן שלא נתהוו הספירות לא ישנה מציאות דספירות, גם לא מציאות דמקור לספירות. והמשל על זה

47) הבא לקמו, ראה סה"מ להצ"צ קפב, א ואילך. המשך מים רבים תרל"ו פס"ד ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקסח.

48) ראה בארוכה ד"ה ואברהם זקן תרס"ו (המשך תרס"ו ע' פ ואילך). ובכ"מ.

49) ומ"ש בספר יצירה (פ"א מ"ו) ע"ס בלי מה כשלהבת הקשורה בגחלת, דע"ס הגלויות הם דוגמת שלהבת שעל גבי הגחלת וע"ס הגנוזות הם דוגמת השלהבת שבגחלת – הוא, כי משל זה בא בעיקר לבאר הקשר דע"ס הגלויות עם ע"ס הגנוזות, אבל בנוגע לאופן ההעלם דע"ס הגנוזות, המשל דאש שבצור החלמיש הוא מכוון יותר, כי ההעלם דע"ס הגנוזות הוא העלם שאינו במציאות. – כ"ה בסה"מ צ ובהמשך מים רבים שם (נעתק בקיצור בסה"מ תש"ח ע' 243, בהערה). ולהעיר מסה"מ תרס"ח ע' רג, דג' המשלים על ע"ס הגנוזות – שלהבת הטמונה בגחלת, צור החלמיש, ושמות (ראה לקמן בפנים) – הם ג' מדריגות בע"ס הגנוזות.

50) בכ"מ, דזה שע"ס הגנוזות הם רק שמות (אין מציאות לגנוזות) הוא לפה"צ, אבל בהמשך תער"ב שם ע' תתקסח ואילך מפורש שגם אחה"צ יש ענין זה. וצ"ע.

51) סה"מ תרנ"ט ע' קפו. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקסט. סה"מ תרס"ח ע' רב. ועוד.

הוא משם האדם⁵², דזה שנתחדש בהאדם ע"י שיש לו שם הוא רק שבאם יקראו אותו בשמו יהי' פונה (נמשך) להקוראים אותו. דמציאותה של המשכה זו (שנפנה לקוראין בשמו) מתחילה בעת שקוראין אותו בשמו, ולפני שקוראין אותו בשמו לא ישנה ההמשכה, גם לא מקור להמשכה, וזה שנתחדש ע"י שיש לו שם הוא רק יכולת – שיכולה להיות ההמשכה דנפנה לקוראיו בשמו.

והנה כמו שהוא בנוגע לשם האדם (ראובן, שמעון), עד"ז הוא בנוגע לשמות התואר והמעלה, דכשקוראין לאדם בשם חכם או חסיד וכיו"ב, ע"י שבחים אלה מעוררים את כח החכמה והחסד שבו שיומשכו מההעלם אל הגילוי. ומבואר בתו"א⁵³ ובכמה דרושים⁵⁴, דעשר ספירות הגנוזות הם עשרה שמות, שע"י הקריאה בהם, תהי' התהוות הספירות. והיינו, דכשעלה ברצונו ית' להיות הספירות, האציל תחלה עשרה שמות⁵⁵, שכל ענינם הוא רק דכאשר יקראו אותו ית' באחד משמות אלה, תתהווה אז (ע"י הקריאה) אותה הספירה השייכת לשם זה [דע"י שיקראו אותו בשם חכם, תתהווה ספירת החכמה, וע"י שיקראו אותו בשם חסיד, תתהווה ספירת החסד] – בדוגמת אדם, שע"י שקוראין אותו חכם וחסיד, נעשה המשכת החכמה והחסד. אלא שבאדם, ההמשכה ע"י שקוראין אותו חכם וחסיד, היא רק מן ההעלם אל הגילוי, ולמעלה, ע"י קריאת השמות נעשה עצם מציאות הספירות, דקודם הקריאה לא היו ספירות כלל, גם לא בהעלם. ע"ד ההמשכה שע"י קריאת שם האדם (שנפנה כשקוראין אותו בשמו), שכל מציאותה נעשית ע"י הקריאה בשם ולפני הקריאה בשם לא היתה בהעלם (כנ"ל).

(ח) **והנה** מבואר לעיל (סעיף ד"ה) בפירוש הכתוב כמים הפנים לפנים, דכמו שבמים כפשוטם, ע"י ההסתכלות בהם, נראית בהם דמות הפנים שמסתכלת בהם. עד"ז הוא במים העליונים, פשיטות דאוא"ס, שע"י העלאת מ"ן דהספירות (פנים) לאוא"ס, נעשה בו ענין הספירות – ע"ס הגנוזות. וזה שע"י העלאת מ"ן נעשה ספירות באוא"ס הוא מפני שגם לפני"ז יש לו שייכות לספירות [בדוגמת מים, דזה שנראית בהם דמות הפנים שמסתכלת בהם הוא לפי שהמים והפנים הם באותו סוג המציאות], וצריך ביאור, דכיון שגם ע"ס הגנוזות (הפנים הנראים בהמים) הם רק יכולת לספירות (כנ"ל סעיף ז), ולאידך, גם האוא"ס שלמעלה מע"ס הגנוזות (המים שבהם נראים הפנים) יש לו שייכות לספירות, מהו החילוק שבין שני הענינים. וי"ל הביאור בזה, דענין היכולת על איזה דבר הוא – שהדבר יכול להיות. דהגם שיכולת אינו מקור להדבר וענינו הוא זה שהעצם הוא יכול

52 ראה בארוכה המשך תער"ב שם ע' תתקסט ואילך. וראה גם תו"א (הוספות) ויחי קג, ג. אוה"ת ויחי (השמטות) תכו, ב. ועוד.

53 ויחי שם.

54 אוה"ת ויחי שם. סה"מ להצ"צ קמט, א ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קפו ואילך. המשך תרס"ו ע' קפד.

55 סה"מ תרס"ח ע' רב. המשך תער"ב שם ע' תתקע.

56 כ"ה בסה"מ שם. וראה לקמן ס"ח.

[כידוע החילוק בין כח ליכולת⁵⁶] מ"מ, זה שהעצם הוא יכול, הוא – שביכולת העצם הוא שיהי' כך וכך. והשייכות דאוא"ס לספירות (דמים לפנים) הוא (לא שמצד האוא"ס יכול להיות ספירות, אלא אדרבה) שציור הספירות יכול להיות באוא"ס. והגם שגם ענין זה הוא ירידה לגבי אוא"ס כמו שהוא מצד עצמו, דבאוא"ס מצד עצמו אין יחס כלל לענין הספירות [וכנ"ל סעיף ה שהוא ע"ד סברא שכלית שאין לה שום שייכות עם גוונים, לובן ואודם], אלא שלאחרי שעלה ברצונו שיהי' תפיסת מקום להעלאת מ"ן דהספירות עי"ז נעשה לו שייכות להספירות (כנ"ל), מ"מ, התפיסת מקום דהעלאת מ"ן דהספירות הוא שהמ"ן שלהם יתפוס מקום אצלו, שעל ידי ההעלאה תהי' המשכת אוא"ס, ולכן, השייכות דאוא"ס לספירות שנעשית ע"י שהעלאת מ"ן דהספירות תופסת מקום אצלו, היא זה שבאוא"ס אפשר להיות ציור הספירות. ולכן, היכולת לספירות, כיון שענינה היא שיכול להיות ספירות, נקרא בשם ספירות, עשר ספירות הגנוזות, ונאמר בזה לשון האצלה [וכמובא לעיל סעיף ז מהדרושים האציל עשרה שמות], ויתירה מזה, דזה שנעשה באוא"ס היכולת לספירות הוא לא מצד האוא"ס אלא ע"י העלאת מ"ן דהספירות. והירידה כביכול באוא"ס שיהי' באופן שע"י העלאת מ"ן נראים בו הפנים דהספירות, אין זה שנאצל בו איזה ענין, אלא הוא האוא"ס עצמו, דוגמת המים שהם באופן כזה שנראית בהם הפנים המסתכלת בהם.

ט) והנה מבואר בהדרושים⁵⁷, שהפנים הנראים בהמים, מכיון שהם מצד הפנים המסתכלים ולא מצד המים, לכן הם לא דבר נבדל מהמים אלא המים עצמם. דבאם הפנים הנראים היו נמשכים מהמים, אזי היו דבר מובדל שנתהווה מהמים (וע"ד דגים שבים). אבל כיון שהפנים הנראים הם לא מצד המים, אינם דבר נבדל שנתהווה מהמים אלא המים עצמם. – ועד"ז הוא בהנמשל, דכיון דזה שבאוא"ס ישנם עשר ספירות הגנוזות הוא ע"י העלאת מ"ן דהספירות (ולא שנתהוו מאוא"ס), לכן אינם דבר נבדל מאוא"ס אלא הוא אוא"ס עצמו. ועפ"ז, בע"ס הגנוזות שני ענינים. דבחיצוניות, ענינם הוא – יכולת לספירות, ובפנימיות, הם – אוא"ס.

והנה מבואר לעיל סעיף ד דבמים הפנים לפנים, שני ענינים. שדמות הפנים המסתכלת בהמים נראית בהמים, ושדמות זו נראית אח"כ להאדם המסתכל בהם. היינו, שהדמות הנראית להאדם היא הדמות הנראית בהמים. ועד"ז הוא בהנמשל, שע"י העלאת מ"ן דפנים התחתונים, ע"ס דאצילות, נעשים פנים (ע"ס הגנוזות) בהמים (פשיטות דאוא"ס), ואח"כ נמשכים ומתגלים הפנים העליונים שבהמים (ע"ס הגנוזות) מלמעלה למטה ומזה נעשים פנים התחתונים, ע"ס דאצילות. היינו שענינם דע"ס הגלויות (בפנימיות) הוא – הגילוי דע"ס הגנוזות, בדוגמת דמות הפנים הנראית לאדם המסתכל בהמים שהיא הדמות הנראית בהמים (ע"ס הגנוזות). ועי"פ הנ"ל שהדמות הנראית בהמים

56) סה"מ קונטרסים ח"א צו, א ואילך. תרפ"ח ע' ע. התש"ג ע' 32. ובכ"מ.

57) המשך תער"ב ח"ב ע' תתקסד ואילך. וראה גם אוה"ת בשלח ע' תעט ואילך.

היא המים עצמם, מובן, שגם הפנים התחתונים (ע"ס דאצילות), שהם הגילוי דפנים העליונים, ענינם הפנימי הוא – מים, פשיטות דאוא"ס. ועפ"ז יובן מ"ש כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, דכמו שבמים (פשיטות דאוא"ס) ע"י העלאת מ"ן נעשה בהם פנים (ספירות), כמ"כ הוא באדם העליון, שע"י העלאת מ"ן דאדם התחתון נעשה הצירור והדמות דאדם התחתון באדם העליון. דלכאורה, הרי הטעם על זה שבמים נראית דמות הפנים המסתכלת בהם הוא לפי שמים הם פשוטים, משא"כ כשמסתכלים בדבר שיש בו צירור, הצירור של הדבר הוא סותר לצורת הפנים המסתכלת בו (כנ"ל סעיף ה), וכיון שאדם העליון (ע"ס דאצילות) הוא בחינת צירור, איך שייך שיהי' בו הצירור דאדם התחתון. והביאור בזה, דע"י העבודה של אדם התחתון מתגלית הפנימיות דאדם העליון, ע"ס דאצילות, שענינם הוא – הגילוי דע"ס הגנוזות (פנים הנראים בהמים), ועד שהם המים (פשיטות דאוא"ס) עצמם. וע"י שמתגלה (ע"י העבודה דאדם התחתון) הפנימיות דאדם העליון, שהוא הפשיטות דאוא"ס, אפשר להיות בו הצירור דאדם התחתון. ועפ"ז יש לומר דכמים הפנים לפנים הוא גם טעם וביאור על כן לב האדם לאדם. דענין מים הפנים לפנים הוא שהפנים התחתונים הנראים מחוץ להמים (ע"ס הגלויות) הם חד עם הפנים העליונים הנראים בהמים (ע"ס הגנוזות) ועד שהם חד עם המים עצמם (פשיטות דאוא"ס), וזהו הטעם על לב האדם לאדם, שבאדם העליון נעשה הצירור דאדם התחתון.

ולהוסיף, דע"פ המבואר לעיל (סעיף ו) דזה שעלה ברצונו שההמשכה דלמעלה תהי' ע"י אתעדל"ת הוא כי שורש האתעדל"ת הוא בעצמות אוא"ס שלמעלה גם מהאור כמו שהוא מצד עצמו קודם שעלה ברצונו ענין האתעדל"ת, יש לומר, דנוסף לזה שע"י העבודה דאדם התחתון מתגלה הפנימיות דאדם העליון שהוא חד עם הפשיטות דאוא"ס כמו שהוא בכחינת מים [האור שיש לו שייכות לצירור, דוגמת מים כפשוטם שגם לפני שמסתכלים בהם הם באופן שאפשר להיות נראה בהם הפנים שמסתכלת בהם], הנה ע"י העבודה דאדם התחתון נמשך גם גילוי עצמות אוא"ס שלמעלה גם מהאור כמו שהוא מצד עצמו.

י"ד) והנהי' העבודה שעל ידה מתגלה הפנימיות דאדם העליון היא בכללות העבודה דבירור נפש הבהמית. כי זה שע"ס הגלויות הם (בחיצונות) כמו דבר נבדל שנתחוו מע"ס הגנוזות הוא מצד הפרסא בין ע"ס הגנוזות לע"ס הגלויות. וע"י זיכוך נפש הבהמית נעשה זיכוך הפרסא שבין למעלה מאצילות (ע"ס הגנוזות) ואצילות (ע"ס הגלויות), וע"י נרגש בגילוי בהע"ס דאצילות שהם הגילוי דע"ס הגנוזות, וכנ"ל שהפנים שבמים הם הנראים להאדם. ולהוסיף, דע"י בירור וזיכוך נה"ב נעשה

58) והצירור דאדם התחתון שבאדם העליון אינו דבר מובדל מאדם העליון אלא הוא אדה"ע עצמו, ע"ד הפנים הנראים בהמים שהם המים עצמם (כנ"ל בפנים). ועפ"ז מובן שאין שינוי (חי') באדם העליון ע"י הצירור דאדם התחתון שבו – ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקט"ו וראה גם אה"ת בשלח ע' תפ.
59) הבא לקמן, ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקע"ו.

זיכוך כל הפרסאות, וגם הזיכוך דצמצום הראשון, ועי"ז, החיבור דעי"ס הגלויות עם ע"ס הגנוזות הוא עם כל הדרגות שבע"ס הגנוזות, כולל גם ע"ס הגנוזות שלפני הצמצום. ועד"ז הוא לאידך, שע"י זיכוך נפש הבהמית מזדככת גם הפרסא שבין אצילות לבי"ע [דעיקר העולם הוא ע"י פרסא זו], ועי"ז נעשה החיבור דאדם התחתון עם אדם העליון. והעבודה שעל ידה נמשך הגילוי דעצמות אוא"ס היא העבודה שמצד הנשמה (שלמעלה מהתלבשות בגוף ונה"ב), דבכללות הוא העבודה דרעותא דלבא. כי זה שע"י העבודה דישראל נמשך גילוי עצמות אוא"ס הוא מצד מעלת הנשמות, דעלו במחשבה (כנ"ל סעיף ו), ולכן המשכת גילוי זה הוא ע"י רעותא דלבא.

(יא) והנה בהחידוש שנתחדש במתן תורה [בפעם הראשונה, ועד"ז במתן תורה שבכל שנה], שני ענינים. המשכת וגילוי עצמות אוא"ס לישראל — אנכי הוי' אלקיך, והמשכת גילוי זה הוא ע"י רעותא דלבא. וביטול הגזירה והמחיצה בין עליונים ותחתונים⁶⁰, ככל העולמות. והמשכת גילוי זה הוא ע"י בירור נפש הבהמית. ולכן בספירת העומר, שהיא ההכנה למתן תורה, צ"ל שני הענינים, בירור המדות דנפש הבהמית, והאבה דבכל מאדך (רעותא דלבא).

וזהו מ"ש וספרתם לכם גו' מיום הביאכם את עומר התנופה גו', דענין עומר התנופה גו' הוא כמ"שי⁶¹ והניף את העומר גו' לרצונכם, לרצונכם הוא רעותא דלבא, וע"י רצון זה (דהאדם) עושים וממשיכים רצונו של מקום. וזהו אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, דהמשכה זו ה"ע התמימות, אמיתית השלימות.

60) תנחומא וארא טו. שמור"ר פי"ב, ג. ועוד.

61) אמור כג, יא.